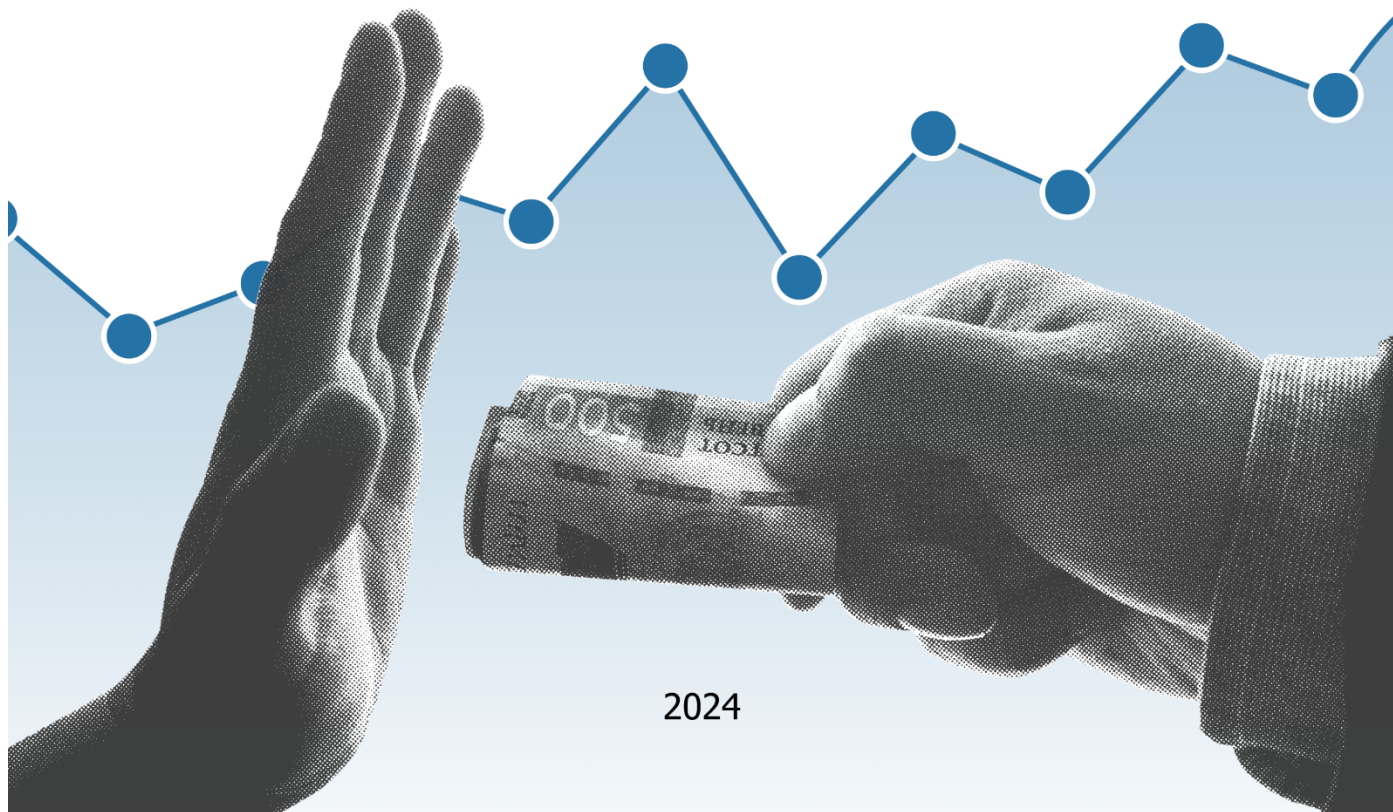

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ 2024: РОЗУМІННЯ, СПРИЙНЯТТЯ, ПОШИРЕНІСТЬ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ
ОПИТУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА БІЗНЕСУ

2024

Показово, що підприємці із року в рік системно оцінюють поширеність корупції в тій сфері бізнесу, де вони проводять діяльність набагато нижче, ніж загальну поширеність корупції в Україні – значення індексу у «своїй» сфері становить лише 2,35 бала за 5-бальною шкалою. Утім навіть цей індекс зростає з 2022 року (2,17 бала і 2,29 бала у 2022–2023 рр.).

- До сфер з найбільшим рівнем поширеності корупції *населення традиційно віднесло судову систему* (4,49), *митницю* (4,40) та *прикордонний контроль* (4,26). Порядок найбільш корумпованих сфер, на думку населення, залишається незмінним уже четвертий рік поспіль, що є відображенням запиту громадськості на антикорупційні дії у цих сферах.

З погляду *бізнесу*, корупція найбільш поширена на *митниці* (4,47), а також у *сферах надання дозволів та видобування корисних копалин* та (4,45) і *публічних закупівель робіт і послуг з будівництва, ремонту та утримання автодоріг* (4,42).

- У 2024 році продовжується стрімке погіршення оцінок респондентів (розпочалося у 2023 році) щодо змін в ситуації з корупцією в Україні: і населення, і бізнес демонструють *найбільш негативну картину динаміки рівня корупції за усі роки спостережень*.

Населення продовжує сприймати зміни рівня корупції в Україні дуже песимістично: про його *зростання* повідомляють **69,1% громадян**, що значимо більше, ніж минулого року (61,2%). Драйвером зростання є громадяни, які вважають, що рівень корупції *дуже зріс* (**35,6%** у 2024 році проти 24,5% у 2023 році).

Представники *бізнесу* також відзначають суттєве *зростання рівня корупції*, яке триває другий рік поспіль – про це зазначили **57,0%** респондентів (порівняно із 46,3% у 2023 році), з них майже третина опитаних (31,4%) зауважують *значне* зростання (проти 22,5% у 2023 році).

- Четвертий рік поспіль як *населення*, так і *бізнес* найчастіше покладають **відповідальність за подолання корупції** на **Президента України та його Офіс, Парламент та Національне антикорупційне бюро України** (НАБУ). Утім, в аудиторії бізнесу у 2024 році в рейтингу відповідальних НАБУ поділило третє місце із **КМУ, міністерствами та іншими ЦОВВ**.

- У 2024 році другий рік поспіль продовжилось *зниження* оцінок респондентами **ефективності антикорупційної діяльності** державних органів (після зростання у 2022 році), проте оцінки 2024 року все ще вищі за дані 2021 року. Найбільш ефективною у сфері протидії корупції, на думку як населення, так і бізнесу, залишається **Служба безпеки України**, проте й оцінки її ефективності також знизилися.

- У 2024 році фіксується *зростання рівня обізнаності* респондентів щодо діяльності антикорупційних органів в обох аудиторіях. Найкраще і населення, і бізнес знають про діяльність Національної поліції (23,5% та 46,1% відповідно вважають себе *достатньо обізнаними*), НАБУ (8,7%; 22,8%) та ДБР (8,7%; 22,5%), показники інших антикорупційних органів нижчі. Загалом *бізнес демонструє більшу обізнаність* про діяльність антикорупційних органів, ніж населення.

- З 2023 року серед населення та бізнесу досліджується оцінка **рівня обізнаності щодо електронних сервісів**, що слугують альтернативами корупційним практикам. Загалом рівень

«достатньої обізнаності» населення щодо сервісів суттєво *нижче* від рівня обізнаності бізнесу: серед **населення** такий **показник** (середній рівень серед усіх запропонованих сервісів) становить **36,1%**, тоді як в аудиторії **бізнесу** він значно вищий – **59,9%**. Щодо тенденцій, то обізнаність бізнесу залишилася на рівні 2023 року, а обізнаність населення значимо зростає (з 29,4% у 2023 році).

В аудиторії **населення** перше місце за рівнем обізнаності поділили сервіси електронних черг для отримання адміністративних послуг та сервіси медичних послуг. В аудиторії бізнесу беззаперечним лідером є електронний кабінет на сайті ДПС.

- У дослідженні було глибоко проаналізовано **корупційний досвід** населення і бізнесу, визначено **показники корупційного досвіду** респондентів **за сферами дослідження** та проведено аналіз корупційних ситуацій, які могли виникнути при зверненні громадян та підприємців за послугами у різних сферах (або при контактах із представниками відповідних закладів та установ). Цій проблематиці присвячено розділ 2.
- Зведені показники оцінки **корупційного досвіду населення** в 11 сферах, які було охоплено опитуванням, наведено в таблиці.

Зведені показники¹ оцінки корупційного досвіду населення у сферах

Сфери діяльності	Корупційний досвід за самоцінкою	Виступали ініціаторами корупційних відносин	Корупційна ситуація виникла у зв'язку з вимогою	Стикалися зі сферою
	Від тих, хто стикався зі сферою			
Будівництво та земельні відносини	44,1%	13,8%	38,9%	3,7%
Державна та комунальна медицина (медичні послуги)	↓ 28,5%	11,5%	↓21,8%	51,5%
Діяльність правоохоронних органів (патрульна поліція, Національна поліція, СБУ, прокуратура)	28,5%	8,6%	24,3%	5,4%
Діяльність сервісних центрів МВС	↓ 26,1%	↓11,0%	↓20,7%	10,0%
Послуги закладів вищої освіти	25,7%	9,9%	22,2%	10,4%
Послуги з підключення та обслуговування систем електро-, газо-, водопостачання та водовідведення	24,1%	10,1%	20,5%	9,9%
Гуманітарна допомога	21,7%	3,3%	↑13,8%	9,7%
Надання адмін. послуг органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (крім ЦНАП та сервісних центрів МВС)	20,6%	↓4,5%	15,5%	8,1%
Послуги закладів освіти (комунальні дитячі садки)	↓ 15,1%	↓4,5%	14,9%	9,0%
Послуги закладів освіти (початкова та середня освіта)	↓ 12,0%	6,4%	↓8,5%	20,0%
Діяльність центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)	↓ 3,8%	↓2,5%	↓4,3%	27,7%

¹ Тут і далі у таблицях символами ↑ і ↓ позначені дані, що є статистично значуще вищими (нижчими) за значення попередньої хвили дослідження. Рівень значимості – 0,95.

Відповідно до Методики стандартного опитування щодо корупції в Україні було розраховано **п'ять індикаторів ефективності державної антикорупційної політики**, які наведені у таблиці далі (докладно про методику вимірювання індикаторів – у розділі 3).

№	Назва індикатора ¹	Аудиторія	2017	2020	2021	2022	2023	2024
1	Частка, яка негативно ставиться до корупційних проявів	Населення	43,3%	↑46,8%	49,4%	↑57,4%	56,0%	57,9%
		Бізнес	56,7%	↓51,5%	55,3%	↑60,3%	57,8%	58,8%
2	Частка, яка мала власний корупційний досвід	Населення	НД	27,0%	26,0%	↓17,7%	19,5%	18,7%
		Бізнес	НД	НД	21,6%	↓15,4%	↑22,2%	23,2%
3.1	Частка готових повідомляти про факти корупційних проявів	Населення	10,9%	↓8,1%	↑9,8%	11,2%	10,2%	↑ 12,3%
		Бізнес	21,0%	17,9%	↑22,7%	↑26,2%	26,9%	↓ 21,3%
3.2	Частка, яка заявила про факти корупції, що мали стосовно неї місце, компетентним органам	Населення	НД	3,3%	↑5,7%	5,2%	6,5%	↑ 9,7%
		Бізнес	НД	НД	10,5%	12,8%	14,0%	↑ 17,2%
4	Частка, яка схвалює діяльність викривачів	Населення	НД	71,8%	↓60,6%	↑65,1%	67,3%	↑ 74,3%
		Бізнес	НД	84,5%	↓79,5%	↑86,0%	↑89,6%	↓ 85,8%
5	Частка, яка належно обізнана з гарантіями правового захисту викривачів	Населення	НД	НД	13,4%	17,7%	16,1%	16,8%

• Протягом 2017–2022 років спостерігалось поступове зростання частки *населення*, яка **негативно ставиться до корупційних проявів** (з 43,3% у 2017 році до 57,4% у 2022 році). У 2023–2024 рр. показник стабілізувався на рівні 56–58%, значення у 2024 році становить **57,9%** (різниця порівняно з 2022–2023 рр. не є статистично значущою).

Частка **антикорупційно налаштованого бізнесу** також стабілізувалася у 2023–2024 роках після зростання у 2022 році і зараз становить **58,8%**.

• Частка *населення*, яке мало **власний корупційний досвід** (за самооцінкою респондентів їхньої залученості до корупції) у 2024 році становить **18,7%** (значущої відмінності від показників 2022–2023 рр. немає). Показник у 2022–2024 роках стабілізувався (на рівні 17–19%) після зниження у 2022 році.

В аудиторії *бізнесу* частка підприємств, які мали корупційний досвід, зростає у 2023 році і залишилася без значущих змін у 2024 році. Показник 2024 року становить **23,2%**. Частка підприємств, яка має корупційний доступ, другий рік поспіль перевищує аналогічний показник в аудиторії населення.

• Частка громадян, **готових повідомляти** про факти корупційних проявів, зростає в аудиторії *населення* до рівня **12,3%** (зростання на 2,1 в.п., порівняно з 2023 роком, є статистично значимим). У *бізнес-середовищі* спостерігається зворотна негативна тенденція: після зростання з 2020 року та стабілізації у 2022–2023 роках (на рівні 26–27%) показник статистично значуще знизився до **21,3%** (на 5,6 в.п. порівняно з 2023 р.). Таким чином,

¹ Детальні визначення індикаторів – див. розділ 3.

НД (немає даних) – позначає ситуації, коли неможливо розрахувати значення індикатора через відсутність відповідних даних.